

**ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΥ
ΓΡΕΒΕΝΩΝ 2012-2014**

**ΠΕΡΙΛΗΨΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

A. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	2
---------------------------	----------

B. ΟΡΙΣΜΟΣ -ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ-ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ & ΣΤΟΧΟΙ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	3
B.1 Ορισμός	3
B.2 Περιεχόμενο	3
B.2.1 Στρατηγικός σχεδιασμός	3
B.2.2 Επιχειρησιακός & Οικονομικός Προγραμματισμός	5
B.3 Σκοπιμότητα – Στόχοι Επιχειρησιακού Προγράμματος	6

ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

A. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	7
1.1. Γενική εικόνα της περιοχής του Δήμου	7
1.2 Οικονομικά χαρακτηριστικά	8
1.3 Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά	8
2. Αξιολόγηση – Δυνατότητες – Ευκαιρίες	9
2.1 Γεωργία – Κτηνοτροφία	9
2.2 Υπηρεσίες – Τουρισμός – Φυσικό Περιβάλλον	11

B. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	16
B.1 Όραμα και στρατηγική του Δήμου	16
B.2 Οι άξονες και τα μέτρα του προγράμματος	17

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

A. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η απαίτηση εκπόνησης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων από τους Πρωτοβάθμιους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης θεσμοθετήθηκε με τον ν. 3463/2006 (Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων) και ειδικότερα με τα άρθρα 203 – 207.

Σημαντικές αλλαγές επήλθαν στο περιεχόμενο, τις διαδικασίες, τα χρονοδιαγράμματα και τα όργανα κατάρτισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων με την εφαρμογή του ν. 3852/2010 (Νόμος Καλλικράτη) και του συνόλου των εφαρμοστικών διατάξεων που ακολούθησαν.

Ειδικά για τη δημοτική περίοδο 2011-2014:

α. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα έχει τριετή διάρκεια.

β. Για τα έτη 2011 και 2012, Ετήσια Προγράμματα Δράσης αποτέλεσαν ο οικονομικός προϋπολογισμός και το Τεχνικό Πρόγραμμα.

γ. Με Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ 268Α /31-12-2011) που κυρώθηκε με το άρθρο 2 παρ. 5 του ν. 4047/2012(Α' 31), ορίστηκε ως νέα ημερομηνία εκπόνησης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των δήμων και των Περιφερειών η **30-09-2012**.

Β. ΟΡΙΣΜΟΣ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ & ΣΤΟΧΟΙ **ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ**

1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Γενικά το Επιχειρησιακό Σχέδιο ή Πρόγραμμα αποτελεί μια λεπτομερή ανάλυση του συνόλου των λειτουργιών ενός φορέα, στο οποίο καταγράφεται η υπάρχουσα κατάσταση τόσο του φορέα όσο και του εξωτερικού του περιβάλλοντος. Παράλληλα λαμβάνοντας υπόψη όλες τις πιθανές παραμέτρους που μπορούν να επηρεάσουν, θετικά ή αρνητικά, την οικονομική ανάπτυξη και βιωσιμότητα του, χαράσσει την μελλοντική του πορεία .

Σε μία σχηματική περιγραφή θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί έναν οδικό χάρτη προς το μέλλον που δείχνει από πού ξεκινάμε, ποίος είναι ο επιθυμητός μας προορισμός και πώς σχεδιάζουμε να φθάσουμε ως εκεί.

Ειδικότερα για τους δήμους, συνιστά ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής και οργανωτικής λειτουργικής ανάπτυξης, σε εναρμόνιση με τις κατευθύνσεις σχεδιασμού σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

2. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Τα βασικά στοιχεία του περιεχομένου ενός Επιχειρησιακού προγράμματος είναι συνοπτικά τα ακόλουθα :

1) ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός που αποτελεί το πρώτο τμήμα στη δομή ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος, περιλαμβάνει **δύο βασικές κατηγορίες** καταγραφής και ανάλυσης δεδομένων. Οι κατηγορίες αυτές είναι :

Η ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΥΠΟ ΔΥΟ ΑΞΟΝΕΣ:

- Συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής του Δήμου
- Συνοπτική περιγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης του Δήμου και των Νομικών του Προσώπων, ως οργανισμών

Η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης περιλαμβάνει :

- α. Τα βασικά γεωγραφικά, πληθυσμιακά, κοινωνικά, οικονομικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της περιοχής του Ο.Τ.Α., καθώς και των σχέσεων και των αλληλεξαρτήσεων του με τους γειτονικούς Ο.Τ.Α. και την ευρύτερη περιοχή.
- β. Τα βασικά οργανωτικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του ΟΤΑ.

Η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης περιλαμβάνει :

- α. Τα κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης, τα οποία είναι σκόπιμο να αντιμετωπιστούν από τον Ο.Τ.Α., κατά την επόμενη μεσοπρόθεσμη περίοδο, ιεραρχημένα κατά σειρά προτεραιότητας.
- β. Τα μειονεκτήματα και τα πλεονεκτήματα της περιοχής του Ο.Τ.Α. ως προς τα κρίσιμα ζητήματα, τις ανάγκες των πολιτών και την εκτιμώμενη ζήτηση για την παροχή δημοτικών ή κοινοτικών υπηρεσιών.
- γ. Τις δυνατότητες και τις υφιστάμενες αδυναμίες των υπηρεσιών του Ο.Τ.Α. και των Νομικών Προσώπων του, σε σχέση με τις λειτουργίες που επιτελούν, το ανθρώπινο δυναμικό και την υλικοτεχνική υποδομή τους, την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, καθώς και σε σχέση με την οικονομική τους κατάσταση.
- δ. Τις ευκαιρίες και τους περιορισμούς από εξωγενείς παράγοντες (όπως θεσμικό πλαίσιο, εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές και χρηματοδοτήσεις).

Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

Στη δεύτερη κατηγορία του στρατηγικού σχεδιασμού περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Το όραμα και οι αρχές του Δήμου (Διατύπωση του αναπτυξιακού οράματος για την περιοχή του Ο.Τ.Α. και των κατευθυντήριων αρχών, που πρέπει να διέπουν τον τρόπο λειτουργίας του και τον τρόπο διοίκησης των τοπικών υποθέσεων).
- Η στρατηγική του Δήμου (Προσδιορισμός της στρατηγικής του Ο.Τ.Α., δηλαδή των γενικών στρατηγικών στόχων προκειμένου να πετύχει το όραμα του).
- Οι άξονες & τα μέτρα του προγράμματος (Προσδιορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων, σύμφωνα με τις οποίες θα διαρθρωθεί το επιχειρησιακό πρόγραμμα, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές και περιφερειακές αναπτυξιακές προτεραιότητες).

2) ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Το δεύτερο, και ίσως πιο ενδιαφέρον, βασικό δομικό στοιχείο ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος, μετά τον Στρατηγικό Σχεδιασμό, αποτελεί ο **Επιχειρησιακός και Οικονομικός Προγραμματισμός**.

Στη φάση αυτή εξειδικεύονται πλέον οι γενικοί στρατηγικοί στόχοι (που διατυπώθηκαν στον Στρατηγικό Σχεδιασμό) σε ειδικότερους στόχους.

Γίνεται δηλαδή μία ρητή και αναλυτική παράθεση συγκεκριμένων δράσεων, έργων, λειτουργιών και ενεργειών που η υλοποίησή τους σε ένα συγκεκριμένο προγραμματικό ορίζοντα, θα συμβάλει στην πραγματοποίηση του αναπτυξιακού οράματος της δημοτικής αρχής.

Στην ίδια φάση επιχειρείται και η οικονομική αποτίμηση των δράσεων όπως και η διερεύνηση των δυνατοτήτων και ευκαιριών χρηματοδότησής τους.

3. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ – ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Καθώς πλέον ο νέος ρόλος των ΟΤΑ α' βαθμού δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή δημόσιων « καθημερινών » υπηρεσιών προς τους πολίτες, αλλά περιλαμβάνει και καίριες πολιτικές, κοινωνικές και αναπτυξιακές λειτουργίες, η σημασία της εκπόνησης και εφαρμογής τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά της δημοτικής αρχής.

Τα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Δήμων αποτελούν το καθοριστικό εργαλείο σχεδιασμού και υλοποίησης της αναπτυξιακής τους στρατηγικής. Παράλληλα το ύφος και το περιεχόμενο τους, αντανακλούν το όραμα και τις αναπτυξιακές προτεραιότητες που προτάσσονται.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο προγραμματισμού με σκοπό την τοπική και εσωτερική ανάπτυξη του Δήμου, εισάγοντας νέες μεθόδους οργάνωσης και διοίκησης των δημοτικών υπηρεσιών. Είναι ένα πρόγραμμα δράσης προσανατολισμένο σε μετρήσιμα αποτελέσματα. Σ' αυτό καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, οι άξονες και οι προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης.

Αφορά όχι μόνον στις υποδομές και τις τοπικές επενδύσεις, αλλά και στη βελτίωση της υφιστάμενης οργάνωσης και λειτουργίας του Δήμου.

Στοχεύουν :

- στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της λειτουργίας τους
- στην προώθηση του αναπτυξιακού και κοινωνικού τους ρόλου
- στην καλλίτερη εξυπηρέτηση των πολιτών
- στην αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη κατανομή και αξιοποίηση των πόρων
- στην προσέλκυση πρόσθετων οικονομικών πόρων
- στην επίσπευση της ωρίμανσης και της υλοποίησης των δράσεων
- στον περιορισμό της αποσπασματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων
- στο συντονισμό των δομών του Ο.Τ.Α., τη βελτίωση του τρόπου

διοίκησης και την προώθηση του εσωτερικού μετασχηματισμού του

- στην ανάπτυξη συνεργασιών με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα
- στην ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας και την αύξηση της δυνατότητας κοινωνικού ελέγχου.

ΣΥΝΟΨΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

A. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

1.1 Γενική εικόνα της Περιοχής του Δήμου

Ο Δήμος Γρεβενών ανήκει στην περιφερειακή ενότητα Γρεβενών της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, έχει έκταση 1859,23τ.χλμ και πληθυσμό 25.620 κατοίκους σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ από την απογραφή του 2011, ενώ σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ο πληθυσμός ήταν 30.542 κάτοικοι.

Ο Δήμος αποτελεί το σημαντικότερο παραγωγικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της περιφερειακής ενότητας Γρεβενών, καθώς εδώ είναι συγκεντρωμένο το 80,5% του συνολικού πληθυσμού της περιφερειακής ενότητας Γρεβενών και καταλαμβάνει το 81,4% της συνολικής της έκτασης.

Έδρα του Δήμου είναι η πόλη των Γρεβενών, της οποίας η πληθυσμιακή βαρύτητα είναι σημαντική και διαχρονικά αυξανόμενη, τόσο σε επίπεδο Δήμου, όσο και σε επίπεδο Νομού. Εκτός από τη βαρύνουσα πληθυσμιακή σημασία των Γρεβενών, χαρακτηριστική τόσο σε επίπεδο Δήμου, όσο και σε επίπεδο Νομού, είναι η έλλειψη άλλων οικισμών με πληθυσμιακό μέγεθος ικανό να επιτρέπει τη δημιουργία και τη συντήρηση των απαραίτητων γενικών συνθηκών κοινωνικής υποδομής, με έμφαση στους τομείς της εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας.

Η πόλη των Γρεβενών αποτελεί το παραγωγικό, οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο όχι μόνο του Δήμου αλλά όλου του Νομού, και , επομένως παίζει ρόλο

περιφερειακού κέντρου. Όλοι οι υπόλοιποι οικισμοί είναι εξαρτημένοι από τα Γρεβενά στο μεγαλύτερο μέρος και των καθημερινών εξυπηρετήσεων.

Στη πόλη παρατηρείται υπερσυγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων σε αντίθεση με το υπόλοιπο του Νομού που χαρακτηρίζεται από διασπορά πληθυσμού και δραστηριοτήτων.

1.2 Οικονομικά Χαρακτηριστικά

Αγροτικός, κατά κύριο λόγο υπήρξε στο παρελθόν ο χαρακτήρας της οικονομίας του Δήμου και συνολικά του Νομού, με τον πρωτογενή τομέα να αποτελεί σημαντικό άξονα ανάπτυξης του (σήμερα 10% του ΑΕΠ παράγεται από τον πρωτογενή).

Αντίθετα, η στροφή προς τον τριτογενή τομέα παραγωγής, με κύριους κλάδους αυτών του λιανικού εμπορίου και των υπηρεσιών, αλλά και του τουρισμού (ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας), υπήρξε ένας από τους κύριους αναπτυξιακούς στόχους της τελευταίας δεκαπενταετίας, ακολουθώντας και τη γενικότερη πορεία τριτογενοποίησης της ελληνικής οικονομίας (72% του ΑΕΠ παράγεται από τον τριτογενή).

Ο δευτερογενής τομέας τέλος είναι ελλιπώς ανεπτυγμένος στο Δήμο, με τις κατασκευές να αποτελούν (μέχρι το χρονικό διάστημα πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης στη χώρα μας) τον μοναδικό δυναμικά αναπτυσσόμενο κλάδο (το 18% του ΑΕΠ παράγεται από το δευτερογενή).

Στην εξέταση της τομεακής διάρθρωσης της απασχόλησης διαπιστώνεται ότι το 45,10% των κατοίκων απασχολείται στον τριτογενή τομέα, το 18,45% των κατοίκων απασχολείται στο δευτερογενή τομέα και το 33,50% στον πρωτογενή τομέα.

1.3 Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά

Μεγάλη βαρύτητα στην αναπτυξιακή φυσιογνωμία του Δήμου προσδίδουν, όπως γίνεται αντιληπτό, ο πρωτογενής και ο τριτογενής παραγωγικός τομέας.

Επιπλέον οι δύο αυτοί τομείς, με τα σημερινά τουλάχιστον δεδομένα, δείχνουν ότι μπορούν, και μακροπρόθεσμα, να αποτελέσουν τους δύο βασικούς πυλώνες πάνω στους οποίους μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή προοπτική της περιοχής του Δήμου.

Ειδικότερα η **γεωργία**, η **κτηνοτροφία**, ο **τουρισμός** και το **φυσικό περιβάλλον** είναι οι συγκεκριμένοι **παραγωγικοί τομείς** που μπορούν να συγκροτήσουν τον βασικό πυρήνα ανάπτυξης ενός ευρύτερου πλέγματος

οικονομικών δραστηριοτήτων, σε όλο το φάσμα των τομέων, ακόμα και του δευτερογενούς.

Η ύπαρξη αξιόλογων υποδομών (οδικοί άξονες, ΤΕΙ κ.λ.π.) μπορούν να λειτουργήσουν υποστηρικτικά αλλά και πολλαπλασιαστικά προς την ίδια κατεύθυνση.

2. Αξιολόγηση – Δυνατότητες – Ευκαιρίες

1. Γεωργία – Κτηνοτροφία

Η **γεωργική εκμετάλλευση** της περιοχής θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σχεδόν μονοκαλλιέργεια σιτηρών. Η ολοκληρωτική επικράτηση των αροτριαίων καλλιεργειών και ειδικότερα των χειμερινών σιτηρών, οφείλεται κυρίως στο χαμηλό, συγκριτικά, ποσοστό των αρδευόμενων εκτάσεων.

Οι κύριες καλλιεργήσιμες εκτάσεις βρίσκονται στα χαμηλά τμήματα της λεκάνης των Γρεβενών και στην κοιλάδα του Αλιάκμονα με μικρή στρεμματική απόδοση, χαμηλότερη από τις μέσες στρεμματικές αποδόσεις της Μακεδονίας.

Δεύτερη σημαντική καλλιέργεια, κυρίως στην ορεινή ζώνη, είναι τα κτηνοτροφικά φυτά για τις ανάγκες κυρίως της τοπικής κτηνοτροφίας. Οι υπόλοιπες εκτάσεις των καλλιεργειών και οι αντίστοιχες ποσότητες είναι πολύ μικρές, και καλύπτουν προφανώς την ίδια κατανάλωση της περιοχής, χωρίς να μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύουν σημαντικό τμήμα της γεωργικής παραγωγής.

Η μονοκαλλιέργεια των σιτηρών που επηρεάζεται κατά μεγάλο βαθμό από την πολιτική των στρεμματικών ενισχύσεων, είναι ένα σημαντικό πρόβλημα ενόψει των μεγάλων διαρθρωτικών αλλαγών που προγραμματίζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι φανερό ότι η αγροτική παράγωγή με εντατική ή εκτατική μορφή δεν έχει περιθώρια να αναπτυχθεί στην περιοχή.

Στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές του Δήμου έχει αναπτυχθεί η **κτηνοτροφία**, με την οποία ασχολείται σημαντικό τμήμα του πληθυσμού, που όμως περιορίζεται στην εκτατική της μορφή, με αποτέλεσμα τη σχετικά χαμηλή παραγωγικότητα του κλάδου. Το γεγονός αυτό απομακρύνει τη νέα γενιά από την παραδοσιακή κτηνοτροφία.

Σε κάθε περίπτωση όμως η κτηνοτροφία αποδίδει σημαντική παραγωγή κυρίως σε γαλακτοκομικά προϊόντα και κρέας. Οι μεγαλύτερες εκμεταλλεύσεις αφορούν την εκτροφή αιγοπροβάτων.

Παρ' όλα τα προβλήματα όμως, η σχεδίαση και εφαρμογή κατάλληλων αναπτυξιακών πολιτικών, μπορεί να καταστήσει τον γεωργοκτηνοτροφικό τομέα έναν από τους βασικούς συντελεστές της αναπτυξιακής ώθησης της περιοχής μας.

Η εξέλιξη των αναπτυξιακών πόρων του Δήμου την προσεχή δεκαετία, κατά την οποία θα διαφανούν οι επιπτώσεις του σχεδιασμού σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, στον κρίσιμο κλάδο της αγροτικής παραγωγής, μπορούν να αποδειχθούν καθοριστικές για την τοπική οικονομία.

Σύμφωνα με τη Μελέτη της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας για την εφαρμογή της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), οι προωθούμενες αλλαγές θα επηρεάσουν αρνητικά κυρίως τον κλάδο φυτικής παραγωγής και λιγότερο τον κλάδο ζωικής παραγωγής, κάνοντας διάκριση ανάμεσα σε καλλιέργειες που θίγονται άμεσα, όπως π.χ τα ζαχαρότευτλα και ο καπνός και σε καλλιέργειες οι οποίες μπορούν και πρέπει να διατηρήσουν και να βελτιώσουν τη συμμετοχή τους στην αγροτική οικονομία, όπως οι **δενδρώδεις και τα αμπέλια**.

Με δεδομένο μάλιστα το γεγονός ότι η νέα Πολιτική δίνει προτεραιότητα στις **νέες μεθόδους ανάπτυξης των δραστηριοτήτων αυτών (βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία) και την υποστήριξή τους από μεταποιητικές μονάδες**, γίνεται σαφής η κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουμε στον τομέα αυτό.

Στην περιοχή μας μπορούν δυνητικά να εξασφαλιστούν όλες οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης στη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή. Υπάρχουν όμως ήδη σε σημαντικό βαθμό οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας, όπως αποδεικνύει η επιτυχημένη εφαρμογή της από κτηνοτρόφους και γεωργούς τα τελευταία χρόνια στην περιοχή μας. Αρκεί να δοθεί περαιτέρω ώθηση.

Ένας δυναμικός **μεταποιητικός τομέας** μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά, υποστηρίζοντας και καθετοποιώντας την γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή. **Η μεταποίηση στον τομέα των παραδοσιακών τροφίμων** ήδη έχει δώσει θετικά δείγματα και τα περιθώρια ανάπτυξης (όπως δείχνουν παραδείγματα

από διάφορες άλλες περιοχές και χώρες) εμφανίζονται εξαιρετικά.

2. Υπηρεσίες - Τουρισμός – Φυσικό Περιβάλλον

Η περιοχή του Δήμου Γρεβενών δεν διαθέτει σημαντικές βιομηχανικές μονάδες. Η ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα και η τόσο σημαντική συμμετοχή του στο Α.Ε.Π. έχει να κάνει με την **ανάπτυξη του τουρισμού** τα τελευταία χρόνια, αλλά και με το γεγονός ότι αναπτύσσονται επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών. Αν συνυπολογιστούν και οι εργαζόμενοι στις δημόσιες υπηρεσίες και οργανισμούς τότε είναι εμφανής ο λόγος που ο τριτογενής τομέας αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες ανάπτυξης για το Δήμο Γρεβενών.

Όπως είναι γνωστό δύο είναι οι βασικοί πυλώνες που στήριξαν την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής μας τα τελευταία χρόνια. **Η λειτουργία του Χιονοδρομικού Κέντρου Βασιλίτσας και το ιδιαίτερα ελκυστικό Φυσικό Περιβάλλον.**

Ιδιαίτερη συμβολή είχαν, τόσο τα διάφορα μνημεία της περιοχής μας (πέτρινα γεφύρια, προϊστορικά ευρήματα, βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες κ.λ.π.) όσο και οι ιδιαίτερου κάλους παραδοσιακοί οικισμοί.

Το χιονοδρομικό κέντρο της Βασιλίτσας συγκεντρώνει κάθε χρόνο πλήθος επισκεπτών και είναι μία πηγή ζωής για την τοπική οικονομία και την ανάπτυξη του Δήμου αλλά και ολόκληρου του Νομού.

Το φυσικό περιβάλλον της περιοχής του Δήμου είναι πλούσιο σε φυσικές ομορφιές, ιδανικός τόπος επίσκεψης για τους φυσιολάτρες, οίκο-περιηγητές και αυτούς που αγαπούν την εξερεύνηση και την περιπέτεια, καθώς περιλαμβάνει ορεινές και παραποτάμιες περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.

Ο εθνικός δρυμός της Βάλια Κάλντα, είναι από τους σημαντικότερους της χώρας μας, σημείο αναφοράς για τον οικολογικό τουρισμό σε πανελλήνιο αλλά και διεθνές επίπεδο.

Σχετικά με τις **υποδομές**, συγκεντρώσεις τουριστικών καταλυμάτων, με την έννοια της ύπαρξης «τουριστικών περιοχών», δεν παρατηρούνται στο νομό. Τα περισσότερα δωμάτια είναι συγκεντρωμένα στην πόλη των Γρεβενών και στο Χιονοδρομικό Κέντρο Βασιλίτσας. Δεν μπορούμε, επομένως, να μιλάμε για «τουριστικές» περιοχές, με εξαίρεση ίσως εκείνη του Χιονοδρομικού Κέντρου. Και

σε αυτή την περίπτωση όμως ο «τουρισμός», συγκριτικά με άλλες περιπτώσεις, μπορεί να θεωρηθεί « περιορισμένης έκτασης », παρ' όλο που οι φυσικές προϋποθέσεις (μεγάλη διάρκεια χιονιού, εξαιρετικά ενδιαφέρον φυσικό και δομημένο περιβάλλον) υπερτερούν σε πολλές περιπτώσεις των ανταγωνιστικών περιοχών.

Ο τομέας του εμπορίου αποτελείται από μικρές τοπικές επιχειρήσεις και δεν παρατηρείται είσοδος στην αγορά μεγάλων επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών και αλυσίδων εμπορίου. Είναι φανερό ότι η περιοχή δεν βρίσκεται στην αγορά «στόχο» των μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων και αλυσίδων, αφού δεν έχουν εισέλθει σχεδόν καθόλου σε αντίθεση με άλλες περιοχές.

Οι λοιπές συμπληρωματικές υπηρεσίες ως προς το τουριστικό προϊόν είναι ικανοποιητικές. Σίγουρα οι υποδομές αυτές δίνουν προστιθέμενη αξία στο τουριστικό προϊόν της περιοχής και όπως διαπιστώνεται, κυρίως στα καταστήματα του λιανικού εμπορίου, είναι προσανατολισμένες έτσι ώστε να συμπληρώνουν τις λοιπές δραστηριότητες και να καλύπτουν τις ανάγκες που μπορεί να γεννηθούν από το τουριστικό προϊόν της περιοχής του Δήμου και γενικότερα του Νομού.

Γίνεται αντιληπτό ότι το « πρωτογενές υλικό » για την περαιτέρω ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής μας, όχι απλά υφίσταται ως δεδομένο, αλλά σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί ως ένας μοναδικός συνδυασμός ελκυστικών τουριστικών στοιχείων.

Για να αναδειχθεί και να αποκτήσει οντότητα συγκροτημένης τουριστικής υπόστασης, απαιτείται η ολοκληρωμένη και συντονισμένη διαχείρισή του ως ενιαίου μορφώματος, με την εφαρμογή συνδυασμένων πολιτικών του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Με άλλα λόγια να ενταχθούν όλες οι αξιόλογες, αλλά αποσπασματικές προσπάθειες, μέσα σε ένα κοινό και συντονισμένο σχεδιασμό πολιτικών παρέμβασης.

Στα πλαίσια αυτής της συλλογιστικής, λαμβάνοντας υπόψη και τις διαφαινόμενες επιπτώσεις της παρούσας χρηματοπιστωτικής κρίσης, η καθιέρωση των ειδικών θεματικών μορφών τουρισμού, ο συνδυασμός τους με άλλους παραγωγικούς τομείς της τοπικής οικονομίας (π.χ. αγροτουρισμός) και η ελεγχόμενη μικρής κλίμακας ανάπτυξη και διασπορά των σχεδιαζόμενων μονάδων,

που αποτελούν άλλωστε και κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ Δυτικής Μακεδονίας για το Δήμο Γρεβενών, αναμένεται να επικρατήσουν κυρίως λόγω της ανθεκτικότητας σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, από άλλες μαζικότερες μορφές τουρισμού.

Σε κάθε περίπτωση, η αποφυγή των οικονομικών μονόδρομων και η ανάπτυξη νέων και βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων, που θα αξιοποιούν τον φυσικό πλούτο της περιοχής, χωρίς να υποβαθμίζουν το περιβάλλον αποτελεί κύριο αναπτυξιακό στόχο για το Δήμο.

Οι νέες τάσεις στην Τοπική Ανάπτυξη εστιάζονται στην αξιοποίηση του ενδογενούς δυναμικού κάθε περιοχής, στην αποκέντρωση της λήψης των αποφάσεων, στην ενίσχυση των τοπικών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, στην ενεργοποίηση του κοινωνικού μηχανισμού της τοπικής συνείδησης, στην ανάπτυξη πολυκεντρικών δικτύων και συνέργιας και στην αντιμετώπιση των οικουμενικών προβλημάτων όπως είναι η μόλυνση του Περιβάλλοντος, η ανεργία, η παγκοσμιοποίηση, η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών κλπ. με στόχο την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιφέρειας, την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και την προώθηση της τοπικής αειφορίας.

Στο παραπάνω πλαίσιο εντάσσεται και η ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων στις αγροτικές και ορεινές περιοχές, η οποία έχει επιταχυνθεί τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα της αυξανόμενης τουριστικής ζήτησης και της διαφοροποίησης και εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος

Για μια αειφόρο τουριστική ανάπτυξη της περιοχής, πρέπει αφ' ενός να ληφθούν υπόψη όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής σε σχέση με την τουριστική προσφορά, καθώς και οι νέες τάσεις του τουρισμού διεθνούς και εγχωρίως. **Ο Δήμος Γρεβενών δεν μπορεί να υπολογίζει τόσο στο μαζικό (ιδίως διεθνή) τουρισμό. Μένει λοιπόν να εξεταστεί η δυνατότητα δημιουργίας ή ενίσχυσης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.** Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού συνιστούν, κατά βάση, δραστηριότητες που εμπίπτουν στην κατηγορία του ήπιου τουρισμού (soft tourism).

Πέραν των ήδη εγκαταστημένων και αρκετά ανεπτυγμένων τουριστικών δραστηριοτήτων στην περιοχή του Νομού Γρεβενών, η κύρια μορφή όπου θα πρέπει να επικεντρωθεί η προσπάθεια είναι ο **αγροτικός τουρισμός**. Αυτός αποτελεί μια δραστηριότητα πολύ διαδεδομένη , αποτελεί δε μια μοναδική ευκαιρία ενίσχυσης της υπαίθρου και συγκράτησης του πληθυσμού με παράλληλη προστασία του περιβάλλοντος. Λόγω του τελευταίου, μπορεί να χαρακτηριστεί και "**οικολογικός**" τουρισμός.

Δεν είναι τυχαίο ότι η πολιτική ανάπτυξης του αγροτουρισμού αποτελεί κεντρική κατευθυντήρια πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως απάντηση στα ζητήματα της πολυλειτουργικής γεωργίας, της ενίσχυσης του αγροτικού εισοδήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος, του αιτήματος του σύγχρονου ανθρώπου για την ποιότητα ζωής.

Με τον αγροτουρισμό, πετυχαίνουμε την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές τους, την διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, την ανακαίνιση σπιτιών που αφέθηκαν στον χρόνο. Μέσω του αγροτουρισμού θα προβληθεί η πολιτιστική κληρονομιά και η μοναδικότητα της περιοχής μας.

Παράλληλα, πεδίο εφαρμογής θα αποτελέσει και ο **αστικός χώρος** όπου υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού, όπως για παράδειγμα ο συνεδριακός τουρισμός και ο Θρησκευτικός – προσκυνητικός τουρισμός.

Ο συνεδριακός τουρισμός: Το πνευματικό κέντρο της πόλης των Γρεβενών είναι ένα σύγχρονο κτίριο πολλαπλών χρήσεων που μπορεί να εξυπηρετήσει αυτόν το σκοπό.

Ο Θρησκευτικός – προσκυνητικός τουρισμός. Ο ιστορικός, εκκλησιαστικός και μοναστηριακός πλούτος του Δήμου Γρεβενών είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

Το ζητούμενο επομένως είναι η δημιουργία σύνθετων τουριστικών προϊόντων με τη χρήση συνδυασμού δραστηριοτήτων και άλλων υπηρεσιών.

Είναι κάτι παραπάνω από αυτονόητο ότι η ανάπτυξη του Τουριστικού προϊόντος, θα δημιουργήσει **πολλαπλασιαστικά οικονομικά αποτελέσματα σε όλο**

τον υπόλοιπο κλάδο των υπηρεσιών (που θα κληθούν να στηρίξουν υποστηρικτικά την λειτουργία του), με σημαντικό αντίκτυπο στην απασχόληση.

Τα προγραμματιζόμενα μεγάλα έργα του Δήμου, κινούνται στο ίδιο πλαίσιο κατεύθυνσης. Η υλοποίησή τους όχι απλά θα εμπλουτίσει τις υφισταμένες υποδομές, αλλά θα προσδώσει νέα διάσταση στην ποιότητα και την έκταση του τουριστικού προϊόντος της περιοχής.

Αναφερόμαστε :

- Στο Αστρονομικό Πάρκο του Όρλιακα.
- Στο Κέντρο Παλαιοντολογίας Μηλιάς.
- Στον Εκσυγχρονισμό και την Επέκταση του Χ. Κ. Βασιλίτσας
- Στην κατασκευή του Θερμαλιστικού Κέντρου και την αξιοποίηση των Ιαματικών πηγών της Κιβωτού.

B. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ

1. Όραμα και στρατηγική του Δήμου.

Το αναπτυξιακό όραμα της Δημοτικής Αρχής για την περιοχή του Δήμου Γρεβενών, συνοπτικά μπορεί να περιγραφεί ως εξής:

- **Βιώσιμη ισόρροπη ανάπτυξη του Δήμου Γρεβενών** και άρση των αδυναμιών και διαρθρωτικών του προβλημάτων, με έμφαση στην ανάδειξη του Δήμου σε «πολύτροπο» κόμβο (μεταφορικό, ενεργειακό, τουριστικό προορισμό κ.ά.).
- **Αειφόρος αξιοποίηση των συγκριτικών του πλεονεκτημάτων** και μετατροπή τους σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με έμφαση στην ποιότητα, τη γνώση – καινοτομία, την εξωστρέφεια την προστασία και ορθολογική διαχείριση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και τον σεβασμό στην πλούσια πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά
- **Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του Δήμου** σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, επενδύοντας στο ανθρώπινο κεφάλαιο και σε καινοτομικές προσεγγίσεις

Η αναπτυξιακή στρατηγική θα επικεντρωθεί στις παρακάτω 3 θεματικές ενότητες :

- **Το περιβάλλον, το οποίο αποτελεί βασικό πόρο για την ανάπτυξη του τουρισμού** πρέπει να προστατευθεί από την ευκαιριακές αναπτυξιακές παρεμβάσεις. Η ποιότητα πρέπει να αποτελέσει κεντρική συνιστώσα των δράσεων που στοχεύουν στην προώθηση και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος του Δήμου Γρεβενών, προκειμένου αυτό να καταστεί ελκυστικό και βιώσιμο σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.
- **Την παραγωγή, με έμφαση στον γεωργο-κτηνοτροφικό τομέα**, με δράσεις στοχευμένες στον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό, τη βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου προϊόντος και τη δικτύωση των επιχειρήσεων για να

αναπτυχθούν συλλογικές μέθοδοι προβολής, προγραμματισμού και αποτελεσματικότητας στην παραγωγική διαδικασία.

- **Τις κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες**, οι οποίες δεδομένου του ικανοποιητικού επιπέδου αφενός του περιφερειακού συστήματος υγείας και αφετέρου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο Δήμο Γρεβενών, χρήζουν στοχευόμενων παρεμβάσεων για την ενίσχυση και εκσυγχρονισμό των δομών και υπηρεσιών, στην συμπλήρωση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης (υγεία), ώστε να γίνει ο Δήμος Γρεβενών ταυτόσημος με υψηλού επιπέδου προνοιακές και κοινωνικές υποδομές, διευρύνοντας έτσι της εμβέλειά του.

Για την επίτευξη των τριών κεντρικών στρατηγικών στόχων, **ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ/ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ** του Δήμου Γρεβενών οι οποίες έχουν τεθεί είναι οι εξής :

- Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών
- Αειφορική διαχείριση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος – Διαχείριση προστατευόμενων περιοχών
- Προώθηση της ψηφιακής σύγκλισης και εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση της Δημόσιας Διοίκησης
- Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και καινοτομικής ικανότητας
- Επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο
- Κοινωνικές υποδομές και υπηρεσίες
- Ενίσχυση και στήριξη του Γεωργο-κτηνοτροφικού τομέα
- Ανάδειξη τουριστικής και πολιτιστικής ταυτότητας

2. Οι άξονες και τα μέτρα του προγράμματος

Στη βάση των αναπτυξιακών αναγκών, των στόχων της αναπτυξιακής στρατηγικής αλλά και των οδηγιών του Υπουργείου Εσωτερικών οι Άξονες Προτεραιότητας του Επιχειρησιακού Προγράμματος του Δήμου Γρεβενών έχουν ως εξής :

Οι Άξονες, τα Μέτρα και οι στόχοι του Στρατηγικού Σχεδίου

Άξονας 1 : Περιβάλλον και Ποιότητα Ζωής			
Μέτρο 1.1.	Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών - Ολοκλήρωση των συστημάτων συγκοινωνίας και μεταφορών		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
1.1.1	Βελτίωση και ολοκλήρωση τοπικού οδικού δικτύου για την προσπελασιμότητα και βελτίωση της εξυπηρέτησης των αστικών περιφερειακών, καθώς και τις συνδέσεις του Δήμου με όμορους Δήμους και Εθνικά Δίκτυα	Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Κατασκευή και βελτίωση γεωμετρικών χαρακτηριστικών Επαρχιακής οδού Γρεβενών – Βασιλίτσας Κατασκευή Παραλλαγής Οδού στη θέση Βράχος της οδού Ζιάκα – Σπήλαιο Συντήρηση – Βελτίωση Οδικού δικτύου εντός οικισμών
1.1.2	Ασφαλτοστρώσεις – κρασπεδώσεις - πλακοστρώσεις οικισμών Δ.Διαμερισμάτων και της πόλης των Γρεβενών, δημιουργία ζωνών πρασίνου	Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία ζωνών πρασίνου – δενδροφυτεύσεις Βελτίωση βατότητας δασικών δρόμων Διαμόρφωση πεζοδρομίων, υπόγεια Δίκτυα ΔΕΗ-ΟΤΕ, δίκτυο φωτισμού Ασφαλτοστρώσεις – κρασπεδώσεις - πλακοστρώσεις οικισμών Παρεμβάσεις βελτίωσης των κοινόχρηστων χώρων των οικισμών (χώροι πρασίνου, πλατείες, παιδικές χαρές κλπ)
1.1.3	Αναβάθμιση της αισθητικής και αρχιτεκτονικής εικόνας οικισμών	Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> «Ανάπλαση περιοχών Αμπέλια, Κούρβουλο, Εργατικών Κατοικιών πόλης Γρεβενών» Αναπλάσεις οικισμών Ανάπλαση και αξιοποίηση παραποτάμιων περιοχών Γρεβενίτη Παρεμβάσεις για τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής εικόνας των οικισμών και των κτιρίων ιδιαίτερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος
1.1.4	Αντιμετώπιση των καιρίων χωροταξικών και πολεοδομικών προβλημάτων στον αστικό χώρο και των συγκρούσεων στις χρήσεις γης, κυρίως στις εκτός σχεδίου πόλεως περιοχές και τον υπαίθριο χώρο	Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Άμεση εφαρμογή σχεδίου πόλεως Γρεβενών Ολοκλήρωση της «Μελέτης Πράξης Εφαρμογής πολεοδομικής επέκτασης Δήμου Γρεβενών», που οδηγούν, άμεσα πλέον, στη τελική φάση κύρωσης της πράξης Θεσμοθέτηση Γενικού Πολεοδομικού Σχέδιου (Γ.Π.Σ), στα όρια του νέου Δήμου Γρεβενών

			<ul style="list-style-type: none"> • Διερεύνηση Επιπτώσεων από Εθνικά Χωροταξικά Πλαίσια σε Τοπικό Επίπεδο • Εξειδίκευση κατευθύνσεων Περιφερειακού Χωροταξικού Σχεδίου σε επίπεδο Νομού και Δήμου
Μέτρο 1.2.	Βελτίωση προσπελασιμότητας υποδομών και υπηρεσιών προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
1.2.1	Παρεμβάσεις σε κτίρια για την εξοικονόμηση ενέργειας	Υπηρεσία Περιβάλλοντος/ Υπηρεσία Πολεοδομίας	<ul style="list-style-type: none"> • Ενεργειακή αναβάθμιση σχολικών κτιρίων • Αξιοποίηση ηλιακής ενέργειας για τον ηλεκτροφωτισμό δημόσιων χώρων και κτιρίων • Βιοκλιματικές αναβαθμίσεις δημόσιων ανοιχτών χώρων
1.2.2	Εφαρμογή εναλλακτικών μορφών ενέργειας	Υπηρεσία Περιβάλλοντος/ Υπηρεσία Πολεοδομίας	<ul style="list-style-type: none"> • Δημιουργία και αξιοποίηση μικρών υδροηλεκτρικών έργων
Μέτρο 1.3.	Αειφορική διαχείριση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος		
1.3.1	Ολοκλήρωση των δομών επεξεργασίας λυμάτων και διαχείρισης υγρών αποβλήτων/ των δομών επεξεργασίας απορριμμάτων	Υπηρεσία Περιβάλλοντος/ Δ.Ε.Υ.Α.Γ	<ul style="list-style-type: none"> • Κατασκευή δικτύων αποχέτευσης και Βιολογικών καθαρισμών σε όλους τους οικισμούς • Η ολοκλήρωση των σχεδιασμένων έργων για την συγκέντρωση και αποκομιδή των απορριμμάτων (συνεργασία με αρμόδιους φορείς). • Η εφαρμογή και η επέκταση προγραμμάτων ανακύκλωσης.
1.3.2	Ορθολογική διαχείριση υδατικών πόρων - Διαχείριση και διανομή νερού	Δ.Ε.Υ.Α.Γ	<ul style="list-style-type: none"> • Ύδρευση και εσωτερικά δίκτυα οικισμών (Εξασφάλιση άφθονου νερού άριστης ποιότητας και σε χαμηλή τιμή) • Βελτίωση και επέκταση εξωτερικού υδραγωγείου οικισμών • Κατασκευή υδατοδεξαμενών πυροπροστασίας δημοτικών δασών • Κατασκευή αποστραγγιστικών έργων εντός του οικισμού Φιλιππίων • Η εφαρμογή προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αγροτών και πολιτών
1.3.3	Προστασία του περιβάλλοντος από ανθρώπινες παρεμβάσεις	Δ.Ε.Υ.Α.Γ/Τεχνική Υπηρεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης • Συλλογή ογκώδων αντικειμένων • Αειφορική χρήση φυτοφαρμάκων

1.3.4	Προστασία της βιοποικιλότητας, της πανίδας και χλωρίδας	Τμήμα Προγραμματισμού	<ul style="list-style-type: none"> Εφαρμογή προγραμμάτων προστατευόμενων περιοχών
Άξονας 2 : Κοινωνική Πολιτική-Παιδεία-Πολιτισμός και Αθλητισμός			
Μέτρο 2.1.	Αναβάθμιση Κοινωνικών Υποδομών και Υπηρεσιών		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
2.1.1.	Βελτίωση υφιστάμενων υποδομών κοινωνικής φροντίδας	Τεχνική Υπηρεσία/ Δημοτική Επιχείρηση Κοινοφελούς Έργου Γρεβενών/ Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Αθλητισμού	<ul style="list-style-type: none"> Συνέχιση λειτουργίας Κέντρου Δημιουργικής Απασχόλησης παιδιών με ειδικές ανάγκες (ΚΔΑΠ μεα) Συνέχιση της λειτουργίας του προγράμματος «Βοήθεια στο σπίτι» Συνέχιση της λειτουργίας ΚΑΠΗ Κατασκευή υποδομών Κοινωνικής φροντίδας
2.1.2	Παρεμβάσεις στο τομέα της Υγείας	Δημοτική Επιχείρηση Κοινοφελούς Έργου Γρεβενών/ Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Αθλητισμού	<ul style="list-style-type: none"> Εκσυγχρονισμός της πρωτοβάθμιας υγειονομικής φροντίδας Αξιοποίηση Ιαματικών Πηγών και κατασκευή θερμαλιστικού κέντρου στην Κιβωτό Γρεβενών
Μέτρο 2.2.	Παρεμβάσεις Πολιτισμού		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
2.2.1	Ανάπτυξη πολιτιστικών υποδομών και υπηρεσιών	Τεχνική Υπηρεσία/ Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Αθλητισμού	<ul style="list-style-type: none"> Εκσυγχρονισμός και επέκταση πολιτιστικών δραστηριοτήτων Διατήρηση – Αποκατάσταση - Επανάχρηση μνημείων αξιόλογων κτιρίων Συντήρηση - Ολοκλήρωση - Εξοπλισμός Πολιτιστικών κέντρων της πόλης του Γρεβενών και των οικισμών
2.2.2	Ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής	Τμήμα Προγραμματισμού/ Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Αθλητισμού	<ul style="list-style-type: none"> Προστασία και ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών και παραδοσιακής αρχιτεκτονικής μέσω της αξιοποίησης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων
2.2.3	Καθιέρωση νέων πολιτιστικών θεσμών - Βελτίωση των θεσμών που ήδη λειτουργούν	Τμήμα Προγραμματισμού/ Τμήμα Κοινωνικής Προστασίας Παιδείας και Αθλητισμού	<ul style="list-style-type: none"> Θεσμοθέτηση σε ετήσιο καλεντάρι των πολιτιστικών δρωμένων, με τη συμμετοχή του Δήμου (Ανακατωσάρια, παραδοσιακά πανηγύρια, πανελλήνια γιορτή μανιταριού κτλ) Ενίσχυση Τοπικών Πολιτιστικών Συλλόγων
Μέτρο 2.3.	Παρεμβάσεις Τουρισμού		

2.3.1	Αναπλάσεις τουριστικών περιοχών – Υποδομές τουρισμού με σκοπό την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε θέσεις - περιοχές τουριστικού ενδιαφέροντος	Τμήμα Προγραμματισμού/Τεχνική Υπηρεσίας	<ul style="list-style-type: none"> • Εκσυγχρονισμός – ανάπτυξη και προβολή του Χιονοδρομικού κέντρου Βασιλίτσας • Ανάδειξη και προβολή πολιτιστικών διαδρομών, θρησκευτικών μνημείων, παραδοσιακών κτιρίων και γεφυριών, μουσείων, αρχαιολογικών και παλαιοντολογικών ευρυμάτων , καθώς και της παραδοσιακής παραγωγής αγροτικών προϊόντων.
2.3.2	Προστασία και ανάπτυξη φυσικού περιβάλλοντος με σκοπό την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού	Τμήμα Προγραμματισμού/Τεχνική Υπηρεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Παρεμβάσεις ήπιας μορφής στον Εθνικό Δρυμό της Βάλιας – Κάλντα, ώστε οι επισκέπτες να απολαμβάνουν απρόσκοπτα τη φυσική κληρονομιά
2.3.3	Ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού στον αστικό-περιαστικό χώρο	Τμήμα Προγραμματισμού/Τεχνική Υπηρεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη δράσεων αγροτουρισμού - οικοτεχνίας • Ανάπτυξη συνεδριακού τουρισμού • Ανάπτυξη Θρησκευτικού-προσκυνηματικού τουρισμού
Μέτρο 2.4.	Παρεμβάσεις Αθλητισμού		
2.4.1	Επεμβάσεις υφιστάμενων αθλητικών υποδομών, δημιουργία δομών αθλητισμού	Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Παιδείας και Αθλητισμού/Τεχνική Υπηρεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκλήρωση και εκσυγχρονισμός αθλητικών εγκαταστάσεων στο δημοτικό στάδιο Γρεβενών, αλλά και παρεμβάσεις σε όλες τις περιφερειακές αθλητικές εγκαταστάσεις • Ενίσχυση αθλητικών σωματείων • Υλοποίηση προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού • Δημιουργία πίστας μηχανοκίνητου αθλητισμού
Μέτρο 2.5.	Παρεμβάσεις στο τομέα της παιδείας		
2.5.1	Αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμών για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της έρευνας	Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Παιδείας και Αθλητισμού / Τεχνική Υπηρεσία	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκλήρωση σχολικών υποδομών • Αναβάθμιση υφιστάμενων κριριακών υποδομών παιδικών σταθμών • Ενεργειακή αναβάθμιση & ΦΒ σε σχολικά συγκροτήματα • Εκπαιδευτικό Πάρκο Όρλιακα • Κέντρο Παλαιοντολογίας στη Μηλιά Γρεβενών
2.5.2	Ανάπτυξη και εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων	Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Παιδείας και Αθλητισμού/ Τμήμα	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή σε ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα • Προγράμματα δράσης και ενημέρωσης στον επαγγελματικό

		Προγραμματισμού	προσανατολισμό
Άξονας 3 : Τοπική Οικονομία-Απασχόληση			
Μέτρο 3.1.	Ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας και καινοτομικής ικανότητας		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
3.1.1	Ενίσχυση των υποδομών E&T σε τομείς προτεραιότητας για τη τοπική οικονομία	Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> Υλοποίηση των Καινοτόμων δράσεων του Εκπαιδευτικού Αστρονομικού Πάρκου Όρλιακα και του Κέντρου Παλαιοντολογίας
3.1.2	Ανάπτυξη δικτύων για τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τη διερεύνηση των τεχνολογικών προοπτικών σε επιλεγμένους κλάδους της τοπικής οικονομίας	Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τύπου Leader στον αγροτικό χώρο Υπηρεσίες ομαδικής στήριξης επιχειρήσεων για επενδύσεις στο πρωτογενή τομέα, στη μεταποίηση προϊόντων και σε ήπιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού Υποστήριξη των αγροτών στις διαδικασίες πιστοποίησης των παραγόμενων προϊόντων ως ΠΟΠ, ΠΓΕ. Υποστήριξη των αγροτών για τη συμμετοχή τους σε επιχειρηματικά δίκτυα και την οργάνωσή τους σε ομάδες παραγωγών
3.1.3	Ενίσχυση συλλογικών ή κλαδικών φορέων για την ανάπτυξη δράσεων επιχειρηματικής εξωστρέφειας για επιλεγμένους κλάδους της τοπικής οικονομίας	Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση επιχειρηματικών τοπικών συσπειρώσεων (δίκτυα) σε κλάδους τοπικής κλαδικής εξειδίκευσης με στόχο τις εξαγωγές (export clustering) Ενημερωτικές εκδηλώσεις με σκοπό την προώθηση των βιολογικών προϊόντων και τον τοπικών ποιοτικών προϊόντων της περιοχής Συνεργασίες με Πανεπιστήμια και Ερευνητικά Ιδρύματα για την εισαγωγή τεχνογνωσίας στους επιχειρηματίες της περιοχής
3.1.4	Ενίσχυση μηχανισμών ή κέντρων παροχής ολοκληρωμένων υπηρεσιών υποστήριξης στις ΜΜΕ	Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση της αντένας του ΚΕΤΑ ως μηχανισμού υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας Ενίσχυση του ΚΥΕ ως μηχανισμού υποστήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας Ενίσχυση του ΚΥΕ ως μηχανισμού υποστήριξης της επιχειρηματικής

			δραστηριότητας <ul style="list-style-type: none"> • Δομή Διάχυσης Επιχειρηματικής Γνώσης στους τομείς της γεωργίας και κτηνοτροφίας
Μέτρο 3.2.:	Επένδυση σε Ανθρώπινο Κεφάλαιο		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
3.2.1	Λειτουργία ειδικών προγραμμάτων προώθησης της απασχόλησης	Τμήμα Προγραμματισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Προγράμματα Κατάρτισης εστιασμένα σε ειδικές κατηγορίες πληθυσμού • Ενέργειες πληροφόρησης και κατάρτισης αγροτών
3.2.2	Δημιουργία δικτύου για την έρευνα, τη ζήτηση της απασχόλησης και τον προσανατολισμό της προσφοράς εργασίας	Τμήμα Προγραμματισμού	<ul style="list-style-type: none"> • Ολοκληρωμένο τοπικό σχέδιο δράσης σε συνεργασία με όλους του φορείς του Νομού Γρεβενών • Προώθηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα και κυρίως των μικρών επιχειρήσεων στην διαμόρφωση τοπικών δράσεων για την απασχόληση • Ενίσχυση Κοινωνικής Οικονομίας
Άξονας 4 : Βελτίωση της Διοικητικής Ικανότητας και της Οικονομικής Κατάστασης του Δήμου			
Μέτρο 4.1.	Διαδικασίες Διοίκησης		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
4.1.1	Όργανα και λειτουργίες Διοίκησης	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> • Μακροπρόθεσμο σχέδιο κάλυψης των κενών του οργανογράμματος του Δήμου • Εφαρμογή Συστημάτων διοίκησης έργων (project management) • Εφαρμογή Συστημάτων Διαχείρισης ποιότητας (ISO, Διαχειριστική Επάρκεια κλπ) • Εφαρμογή και παρακολούθηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος
4.1.2	Συνεργασίες	Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή σε Εθνικά, Ευρωπαϊκά και Διεθνή δίκτυα συνεργασίας • Συνεργασία με φορείς και επιχειρήσεις του Νομού Γρεβενών • Διαδημοτικές συνεργασίες
Μέτρο 4.2.	Διαδικασίες βελτίωσης της σχέσης του Δήμου με τους πολίτες		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων

4.2.1	Ανάπτυξη διαδικασιών αμφίδρομης επικοινωνίας και συμμετοχής των πολιτών	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών/ Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> Εγκατάσταση συστήματος διαχείρισης αιτημάτων και παραπόνων πολιτών Δυνατότητα διεκπεραίωσης ηλεκτρονικών αιτημάτων Αξιοποίηση ηλεκτρονικών μέσων για άμεση έκδοση πιστοποιητικών από δημότες
Μέτρο 4.3.	Οργάνωση και πληροφορική		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
4.3.1	Αναβάθμιση υποδομών Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών/ Τμήμα Προγραμματισμού, Οργάνωσης και Πληροφορικής	<ul style="list-style-type: none"> Ολοκληρωμένο Εσωτερικό Πληροφοριακό σύστημα Διοίκησης Προμήθεια ηλεκτρονικών προγραμμάτων διαχείρισης εφαρμογών Ενίσχυση εξοπλισμού πληροφορικής και επικοινωνιών Οργανωτική Αναδιάρθρωση της μονάδας Πληροφορικής Ολοκλήρωση Διαδικτυακής πύλης Δήμου Γρεβενών Σεμινάρια Επιμόρφωσης Υπαλλήλων σε ΤΠΕ
Μέτρο 4.4.	Οικονομικά		
Κωδ.	Στόχος	Αρμόδια Υπηρεσία	Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων
4.4.1	Ανάλυση πηγών εσόδων του Δήμου και διερεύνηση αύξησης αυτών	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Διεύρυνση της δυνατότητας αξιοποίησης νέων πηγών εσόδων, Βελτίωση των μηχανισμών βεβαίωσης και είσπραξης Εξασφάλιση πόρων μέσω της συμμετοχής του Δήμου σε διακρατικά προγράμματα Αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων του ΕΣΠΑ
4.4.2	Μείωση και έλεγχος του κόστους λειτουργίας του Δήμου	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Ορθολογική διαχείριση οικονομικών πόρων, κοστολογική παρακολούθηση ανταποδοτικών και μη υπηρεσιών
4.4.3	Πλήρης αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> Ανάγκη θεσμοθετικών ρυθμίσεων σχετικά με την κατανομή εθνικών πόρων στους Δήμους και ανάγκη αντιμετώπισης της γραφειοκρατίας στις διαδικασίες διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Αξιοποίηση των χρηματοδοτικών προγραμμάτων

Μέτρο 4.5.	Ανθρώπινο Δυναμικό		
4.5.1	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	Διεύθυνση Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών	<ul style="list-style-type: none"> • Συμμετοχή προσωπικού σε εκπαιδευτικά προγράμματα • Συστηματική εφαρμογή συστήματος αξιολόγησης